

Discurs pentru memoria Prutului

*Prof.univ.dr. Vasile George Puiu
Universitatea „Vasile Alecsandri” din Bacău*

Într-o perspectivă imediată orice discurs pentru memoria Prutului pare sortită eșecului. Asta pentru că românii (de pretutindeni) sunt robii conjuncturilor de orice fel. Acesta stare conjuncturală este determinată istoric. În consecință se va recurge la „motivația” prezentului, prin coordonatele căruia se emit păreri, se fac analize, se încercă sinteze și atât... Problemele fundamentale nu sunt tangibile, cele momentane (ca și vitezele din mecanica newtoniană) pot fi dezastruoase. Faptele ne caracterizează construind istoria care, în conținutul ei nu ne mai aparține ca pârghe de exprimare.

De ce un discurs pentru memoria Prutului? Poate pentru că aceeași întrebare se pune și atunci când oamenii căutau dovezi despre alte memorii istorice (Troia, de exemplu). Acolo arheologia era reală ca mijloc de investigație, aici istoria este la fel de reală și ca stare existențială a unui neam. Nu voi spune care neam, nici Ștefan, se pare, nu era marcat de conștiința (națională) a neamului ci de apărarea creștinătății prin neam. Voi observa, însă, că cerul care acoperă, strălucind, asupra spiritului în discuție este cel de la Cucuteni - simbol al devenirii noastre prin istorie. Pentru că, de la porțile Mării Negre și până la ieșirile Nistrului spre izvoare, cu flancuri de stepă și carpatine, o cultură revine, în prezent, cu o luminoasă protecție spre viitor. Cultura Cucutenilor.

Nu cred că această stare a apărut întâmplător. Trebuia ceva care să ne recunoască întru ființă, de altfel singura stare care nu poate fi învinsă nici prin moarte. Cred că această Cupolă a Cucutenilor ne va uni. Ne va readuce în matca istoriei pe care înaintașii ne-au lăsat-o spre cunoaștere. Istoria se scrie cu fapte de care nu întotdeauna suntem responsabili.

Cucuteni. Un subiect de amploare inimaginabilă pe care viitorul va trebui să-l identifice ca sursă a multiplerelor determinări istorice în acest perimetru.

De ce Cucuteni? Cum a apărut această idee? De ce acum? Cine este (sunt) vizionarul (vizionarii) unei astfel de evaluări? Este o întâmplare? Poate fi speculație? Cui servește acest interes?

Nu am fost un entuziast al „Podului de flori”, metaforă pierdută astăzi, voit sau nu. Probabil că timpul festivităților este depășit. Florile răsar, înfloresc, sunt frumoase, apoi se ofilesc, uneori chiar duse de Prut la vale. Memoria lor

este parfumată dar trecătoare. Podul de flori este fragil, imaginativ, iar metafora lui nu rezistă, prin conștiință, la tăria armelor de orice fel. În actualul context el nu mai există.

Dar iată, surprinzându-mă teribil, prin dimensiuni și profunzime, astăzi, oameni de mare ținută ai locurilor Cucuteni în care trăim, readuc în prezent ideea Cucuteni. Nu cred că a apărut întâmplător. Trebuia ceva care să ne reunească întru ființa neamului nostru.

Și acum despre o arheologie poetică: „Doamne cum ai făcut/să mă duci lângă Prut/s-aud vuietul neamului/de la început”. Sau mai departe, poetul: „Doamne întru toate/Prutul este o realitate” - prezentul este real, ca o sabie care, deși nu actuală ca armă, poate ucide. Scrise înainte de '89, temerile poetului erau altele, incertitudinile la fel. Oricum speranța, chiar dacă restrictivă, ca formă de exprimare, forțează destinul: „Și mai cred dacă este/un Dumnezeu creștin/să-i spun Ștefan cel Mare/și să fie român”. Altundeva, cuvintele se transformă prin durere, într-un protest al istoriei: „Și tu Basarabie/ori frântă Bucovină/sunteți ca și cum României/îi lipsește o mână/și-au pus-o să cerșească/tâlharii/la poarta bisericii să stea/Duminica nemaifiind sărbătoare/în Patria mea”. Fără îndoială, restricția de separare a neamului devine, în cuprinsul ei, tulburătoare prin poemul *Hotar*: „O rană dureroasă cu nume de apă/ca o copertă la mijloc de carte/cusută sălbatec cu sârmă ghimpată” și, mai departe: „o rană sângerândă pe trupul Moldovei/veche/aproape că se transformă-n boală/de o parte a ei se moare de foame/despre cealaltă nu se învață-n școală”. În final poetul întrebă, disperat, divinitatea: „Cu ce ți-a greșit Doamne/această femeie/atât de frumoasă și dorită de toți/ca să n-o poți ierta/și să o rabzi cum plânge/dată la hoți [..]”.

Acestea sunt piese pe care arheologia poetică le prezintă ca pe niște artefacte (vii, firește, prin puterea cuvintelor purtătoare de durere). Dar întrebările unor astfel de realități pot fi incriminatorii. Cum de a fost posibil? De ce? Ce nume proprii pot să apară (simbolic vorbind) în context? Iată o încercare poetică ce poate sugera adevăruri despre semnături importante sub rănile adânci ale istoriei. Titlul: *Scrisoare lui Dimitrie Cantemir (prin Dumitru Matcovschi)*: „Coane mare Cantemire/i-ai dus Petruului iubire/și i-ai spus la noi cum sânt/întru toate pe pământ.// Coane domn și învățat/multe-ți sunt de neiertat/că ai scris atât de bine/de-a dat rusul peste mine.//Și-a luat din coasta noastră/cea mai dragă zare-albastră/până unde nu știai/Putna-n două să o tai.//N-am să cer ca să dai samă/întru dragostea de mamă/caută și deslușește/cum Matcovschi pătimește.// Ca și cum nici n-aș fi eu/neștiut la Chișinău/ca și cum nici n-ați fi voi/lângă Suceava din noi[...]/Este-o lege strămoșească/românul să pătimească /pentru-o palmă de pământ/pentru-o gură de mormânt?[...]/Vino Doamne/fă dreptate/între Prut și mai departe”.